

Xipre en deu paraules¹

Jaume Carbonell

1. Afrodita

La deessa de la bellesa, l'amor i la fecunditat es converteix en una de les millors companyies en la primera part del viatge. Des del naixement a Petra tou Romiou, on van portar-la les onades, després d'un llarg viatge pel mar, fins als seus banys, a la península d'Akamas, un dels paratges més verges i bells de la Mediterrània. Els seus nombroses mites ens acompanyen per les planes i les muntanyes de Xipre, arran de mar i per les cadenes muntanyoses: les fletxes d'amor, les provocacions i disbauxes eròtiques, els seus amors, entre ells el d'Adonis, mort per un porc senglar. Així, en un dia assolellat i típicament primaveral, seguim el sender d'Adonis, amb les seves pujades i baixades, amb vistes a un mar calmat, d'un inconfusible color blau turquesa, mentre descobrim, amb l'ajuda de les germanes botàniques, unes belles orquídiades i un gran nombre d'altres espècies autòctones. També cal remarcar les explicacions de l'Aníbal, el nostre guia, amb l'aturada pausada sota un roure immens per reunir el grup de caminants que s'ha anat estirant i distanciant. Hi ha persones que no han pogut fer la caminada, però han gaudit d'una petita passejada i han *tertuliat* una bona estona des d'un mirador privilegiat damunt de les aigües.

2. Aníbal

Están todos... ¿Me escuchan? Si me escuchan lo entenderán porque esto es muy importante... Yo soy una persona de muy pocas palabras. Je, je, je... Bueno, ji, ji, ji. L'Aníbal, el nostre guia durant tot el viatge, és un hondureny que porta mitja vida a l'illa, de la qual n'està orgullós. Gaudeix fent llargues explicacions que porta ben preparades, encara que sovint es repeteix, es fa una mica d'embolic amb les seqüències horàries i, a voltes, deixa penjada una frase a l'aire. Sempre amb un gran optimisme i bon humor, cosa que s'agraeix, se'n riu de tant en tant dels seus propis comentaris i acudits. És molt popular entre els altres guies. De seguida veu que les anècdotes futbolístiques que ens va explicar la primera nit no

---

1. Impressions del viatge realitzat per la Societat Catalana de Geografia la Setmana Santa de 2019. Vegeu la descripció del viatge, amb un mapa explicatiu de cada jornada, a l'Àgora de la Geografia: <https://agora-geografia.espais.iec.cat/2019/05/10/viatge-a-xipre-2019/>

tenien gaire èxit i va voler canviar el xip, cosa que només va aconseguir a mitges: *Ustedes son unos turistas poco comunes*. Una mica estranys potser sí que som, sobretot per a un guia convencional, doncs en moltes explicacions gairebé tothom hi fica cullerada –sobretot els que van al davant de l'autocar–, tot aprofitant la l'expertesa i la saviesa geogràfica, històrica, botànica, geològica i arquitectònica d'un grapat de persones de la Societat. A l'Aníbal, com fan altres guies i alguns polítics –també els docents– els hi agrada sobreactuar en molts moments. Els seus minuts de glòria se'ls va emportar precisament en un escenari: en el teatre romà de Salamina on, des d'una posició enlairada, ens va recitar un poema i va entonar una cançó que van provocar forts aplaudiments. Aquest dia el seu ego va pujar uns quants graons.

Foto: Rafael Giménez-Capdevila

3. Ciutat dividida

Nicòsia és l'única ciutat europea dividida: a una banda Occident, la República de Xipre, símbol de la modernitat, amb les tendes d'Inditex i d'altres monopolis internacionals, amb edificis antics i moderns, alguns racionalistes i en reconstrucció i també s'hi troben bona part dels equipaments museístics i culturals. A l'altra banda Orient, la República turca del Nord de Xipre, només reconeguda per Turquia, amb el seu gran basar i un munt d'edificis abandonats. La nit i el dia: quin contrast! El nostre punt de descans i trobada és el caravanserrall, l'antiga fonda on paraven les caravanes i aprofitaven per comerciar, avui convertit en bars i botigues turístiques. En aquí fem les compres, tot i que aquestes

Foto: Jordi Ramoneda

Nicòsia nord: Caravanserrall conegut com a Büyük Kan (La Gran Posada), construïda pel primer governador otomà a Xipre (Muzaffer Pasha 1572).

són molt escasses, sobretot si ho comparem amb la mitjana de consum turístic per càpita. Mentre guardem cua per creuar el *check-point* per entrar a la zona turca, que ens porta mitja horeta d'espera, una dona de certa edat ens explica que de tant en tant passa a l'altra banda per veure casa seva, que va haver de deixar a corre-cuita després de la invasió turca i que avui està ocupada. Una escena molt colpidora, mentre ens fixem en la frontera, construïda en aquest punt per un mur de bidons i en altres per un filat no gaire enlairat.

4. Fronteres

Com que el vol, en trànsit a Istanbul, era de Turkish, havíem d'aterrar a l'aeroport d'Erçan, a la part turca. En arribar-hi algú comprova que s'ha deixat la bossa de mà a la cinta, mentre li feien treure el cinturó. I és que no es pot estar per tot en aquestes alçades de la vida, oi Lluís? Ben aviat passarem la primera

frontera. Mentre esperem els tràmits anem als serveis. Algú queda endarrerit i el bus arrenca. *Ep, que falta l'Evartist!* El guia torna enrere a rescatar-lo, perquè el comboi no pot fer marxa enrere. Quin ensurt! Fins l'any 2015 no es podia passar d'una banda a l'altra. Ara ho fan els turistes

Foto: Rafael Giménez-Capdevila

Un dels molts carrers de Nicòsia tallats per la línia verda (frontera) controlada per soldats de l'ONU

i els habitants de les dues repúbliques, sovint per anar a treballar, encara que no s'hi poden quedar mai a pernoctar. Aquesta frontera tornarem a creuar-la a la tornada i diverses vegades durant el viatge, encara que sobta no veure-hi gaire vigilància. Això de creuar la frontera li dona un cert atractiu aventurer al viatge i també té un punt de morbositat, encara que ben mirat és ben trist i dramàtic que es continuï vivint amb aquesta separació. I tot fa pensar que la cosa continuarà així un bon temps perquè el conflicte està enquistat: molta gent voldria la unificació, però com es resol el problema del règim de propietat de l'habitatge i de la terra? En arribar a Barcelona, la Rosa va a recollir la maleta en cadira de rodes, degut a un petit esquinç al peu del qual, afortunadament, se'n recuperarà ben aviat.

5. Històries, mites, llegendes i alguna anècdota

L'Aníbal al llarg del viatge, dins de l'autocar o durant les visites, ens connecta –i a voltes ens desconnecta–, de les històries, mites i llegendes armènies des de

les civilitzacions més antigues: peces arqueològiques des del tercer mil·lenni abans de Crist, mosaics romans, icones bizantines, frescos ortodoxos, castells enlairats dels croats o bizantins, muralles venecianes, catedrals gòtiques convertides en mesquites... Un ampli i atapeït repertori condensat en una setmana. Sempre transitant entre Orient i Occident, entre Grècia i Turquia. Un parell d'anècdotes remarcables: al monestir de la Santa Creu, la tradició afirma que santa Elena va deixar aquí un fragment de la corda amb la qual Jesús va ser lligat a la creu durant la seva passió. L'altra fa referència a una escena del seu primer bany: l'Aníbal ens convida a endevinar a quin polític s'assembla. La fesomia i el rostre curiosament bastant envellit, en efecte, guarda una forta semblança amb Jordi Pujol.

Foto: Rafael Giménez-Capdevila

6. Hotel Saint George

Un hotel luxós situat als afores de Pafos, en una zona turística vora el mar. Tot sembla molt bonic, però quan ens donen les claus la cosa es complica. *Jo tinc la 1125. Jo la 1129. Jo la 1116...* Naturalment, premem el botó del primer pis, però resulta que aquí tots els números són a partir del 2000. Donem toms amunt i avall amb les maletes i no entenem res. Desconcert total. Al final, baixem a la recepció. Enganxem un home que ens acompanya per un llarg passadís amb algunes giravoltes fins un ascensor on ens diu que premem el -1. Sí, les nostres habitacions són al soterrani. I per accedir al menjador per esmorzar, cal pujar altre cop, agafar el passadís anterior, arribar fins a la recepció, prémer el botó del -2 i seguir altre cop per un passadís. Uf, disposem de poc temps per esmorzar, i entre les anades i vingudes, la dificultat que té localitzar i triar el que prendràs d'aquest bufet lliure enorme, sobretot quan encara estàs una mica adormit, i si a sobre et vols fer unes torrades, t'has de carregar de paciència... Per tot plegat, comences el dia una mica estressat.

7. Matinada per oblidar

Durant la nit del diumenge tothom va desfilar ben d'hora pel restaurant. A l'hora habitual, a quarts de vuit, ja no hi queda gairebé ningú. Hi ha qui s'acosta

ben d'hora i aconseguen aprofitar les poques hores de son; altres persones no poden conciliar-lo perquè els nervis les traïxen; també hi ha qui allarga la nit davant d'una ampolla de vi fins a caure rendits. Entre la una i la una i mitja de la matinada sona el despertador. Quina putada! Al restaurant serveixen un cafè i poca cosa més. Cares endormiscades, somnàmbules i de pocs amics. Silenci absolut quan l'autocar arrenca puntualment a les dues. Altra cop hem de mostrar els passaports per creuar les dues fronteres. A les quatre tocadés arribem a l'aeroport turc d'Ercan. Els controls habituals i una espera moderada per prendre el vol de les 5:55 per fer escala a Estambul i connectar amb el de Barcelona. Sortosament arriba puntual i no es perd cap maleta. Ignoro si gaires persones encara van arribar a prendre la mona. És molt probable que aquell dia les migdiades fossin prou generoses per compensar aquella matinada tan inoportuna.

8. *Mezze*

El plat principal podia canviar: carn, peix o pollastre. Però el que mai faltaven eren els *mezze*: un aperitiu generós d'aquesta conca del Mediterrani que inclou ingredients ben diferents i prou gustosos: l'amanida grega a base de verd, tomàquet i feta; albergínies preparades de moltes maneres; humus; crema de cigrons caramel·litzada amb pasta de sèsam; paté de oueres de peix; empanades de bledes i d'arròs i carn, etc. Barreja de plats grecs i turcs. El darrer dia, prop del mar, potser com a celebració final, en un restaurant sorollós i atapeït, ens van servir una bona plata de peix: calamars, pop, gambes, llúcera, rogers i orada.

9. Paisatges rurals i urbans

Costes planes i rocoses amb penya-segats que presideixen aigües relativament

calmades i nítides. Planes verdejades o groguenques amb matolls, arbusts, pins i garrofers, un dels arbres més apreciats: l'anomenen l'or negre, pels seus profitosos usos medicinals. Conreus de patates abundants, amb quatre collites l'any, verdures, ametlles i altres fruits secs, cítrics, oliveres i vinya. Paisatges amb natura verge o enlletgits pels nombrosos apartaments turístics,

Foto: Neus Aller

Pafos: Mosaic de Teseu i el Minotaure en el laberint. Teseu a la seva mà dreta porta una maça i a l'esquerra agafa al Minotaure per una de les seves banyes, tot el conjunt està emmarcat per una representació del laberint.

en ascens permanent. Boscos de pins i cedres alguns enfarinats de neu, que arriben fins els dos mil metres. Ramats molt esporàdics d'ovelles i cabres. Cases ben conservades on gairebé sempre destaca el dipòsit ben enlairat i desprotegit, amb algunes plaques solars. Esglésies en ruïnes. Un cinema també en mal estat que recorda el “Cinema Paradiso”. Ciutats fantasmes abandonades precipitadament degut a la invasió turca. Bases angleses, amb les pertinents zones residencials –una illa dins de l’illa– que ocupen una bona porció de territori.

10. Vinyes i vi

Moltes vinyes estan abandonades però, darrerament, tracten de donar-hi un nou impuls amb inversions estrangeres. Els vins que ens serveixen a la taula o que et deixen a l’hotel com a obsequi de benvinguda són de força qualitat. I no cal dir els que ens van servir a la zona vinícola d’Omodos, on fem un tast de vi local en una típica bodega familiar de camperols. Primer provem un blanc, després un rosat, un negre, un semidolç i ho rematem amb una grapa. Hi ha qui s’hi acosta amb prudència per fer el tast i qui ràpidament es col·loca a primera fila per ocupar bones posicions. Poques són les persones que s’interessen pel procés de producció d’aquests vins. Tampoc les compres ens sedueixen, malgrat la bona presentació d’olis i vins.

Foto: Jordi Ramoneda

Recorregut a peu per la Península d’Akamas, reserva natural protegida de gran diversitat de flora i fauna (Akamas, fill de Teseu que en tornar de la guerra de Troia, fundà la ciutat d’Akamantis avui perduda).

Foto: Jordi Ramoneda

Port bizantí de Kyréneia vist des de la impressionant fortalesa.